

Wet zorg en dwang in een ouderinitiatief

Dorien Kloosterman
wooninitiatieven@naar-keuze.nl

november 2019

1

Dorien Kloosterman

- Dorien Kloosterman
- Sinds 1988 werkzaam bij Ouderverenigingen
- Sinds 2007 actief voor Naar-Keuze
- Sinds 2017 werkzaam bij KansPlus
- Vanaf 2018 actief bij CliëntondersteuningPLUS
- -----
- Zus van Anja
- Bewindvoerder
- Gemeenteraadslid

2

Naar-Keuze

Budgethoudersvereniging
 ruim 1100 leden

Ondersteuning bij;

- Indicatieaanvraag Wlz, Wmo, Jeugdwet, Zvw
- Bezwaar-en beroepsprocedures
- Beschikkingen Zorgkantoor/ gemeenten/zorgverzekeraars
- Problemen SVB
- Huisbezoeken

3

Belangenbehartiging

- Overleg Zorgkantoren over klachten
- Overleg met Zorginstituut over beleidsregels
- Overleg met VWS over PGB uitvoering
- Overleg met SVB over trekkingsrecht
- Overleg met Woonplatforms in Nederland
- Platform Zuid-Nederland 2 x per jaar 60 ouders bijeen. Noord-Nederland 1 maal per jaar

4

Onderwerpen

- Wet Zorg & Dwang
- Kwaliteitskader gehandicaptenzorg
- Regelgeving PGB, MPT
- Rol zorgkantoren en inspectie bij wooninitiatieven
- Praktische informatie

5

6

Wooninitiatieven

- Website www.wooninitiatieven.nl
- Ondersteuning financiële berekeningen
- Twee regionale bijeenkomsten organiseren in samenwerking met Platform Wonen Zuid Nederland
- Regionale bijeenkomst(en) in Noorden van het land
- Overleg verschillende woonplatforms in Nederland

7

8

Ouderinitiatieven

- Bezig oprichten vereniging ouderinitiatieven samen met aantal betrokken bestuurders van ouderinitiatieven uit VG sector (wlz), Ggz, Wmo (Grasboom) e.d.
- www.ouderinitiatieven.nl
- Gesprekken plaats met Per Saldo over oprichting
- Onderzoek draagvlak

Waarom?

- Over een kam geschoren met wooninitiatieven (zorg cowboys);
- Toenemende regeldruk landelijke overheid, gemeenten en zorgkantoren
- Er is **geen** landelijke rechtspersoon voor belangenbehartiging ouderinitiatieven
- Bestuurders ouderinitiatieven komen graag bij elkaar om ervaringen uit te wisselen

9

10

Waar denkt u aan?

- Debat in Tweede Kamer heeft geleid tot aantal acties
- Onderzoek naar bv. budgetgarantie
- Schrapessie regelgeving ouderinitiatieven
- Verkenning tarieven ouderinitiatieven
- Nieuwe wetgeving heeft gevolgen voor ouderinitiatieven, zoals de Wzd

Laten we even kijken naar een filmpje <https://www.dwangindezorg.nl/wzd>

11

12

Van BOPZ naar Wet Zorg & Dwang (Wzd)

• Huidige BOPZ

Alleen gedwongen opnames en gedwongen zorg voor mensen met dementie of met een verstandelijke beperking vallen onder de [Wet Bopz](#). Wet is primair gericht op psychiatrische behandelingen in een psychiatrisch ziekenhuis.

• Nieuwe WZD (per 2020)

Sluit beter aan op mensen met dementie of verstandelijke beperking, zodat ook mensen die hun wil niet meer kunnen uiten **beschermd worden**.

13

Huidige stand van zaken

- Aangenomen door Eerste Kamer op 23 januari 2018
- Besluit Wzd aangenomen op 5 juli 2019
- Gaat in per 1 januari 2020
- Motto is; **Onvrijwillige zorg nee, tenzij...**
- Dus Vrijheidsbeperking of onvrijwillige zorg mag niet meer worden toegepast tenzij er sprake is van ernstig nadeel
- Eerst zoeken aan vrijwillig alternatief, indien niet mogelijk; (externe) deskundigheid inschakelen
- Geldt niet alleen in instellingen, maar ook in kleinschalige woonvormen en thuissituatie

14

Wat is ernstig nadeel?

- de cliënt zichzelf of anderen in levensgevaar brengt, ernstig lichamelijk letsel toebrengt, ernstige psychische, materiële, immateriële of financiële schade toebrengt, ernstig verwaarloost of 'maatschappelijk ten onder gaat', of als zijn eigen ontwikkeling ernstig verstoord is of hij andermans ontwikkeling ernstig verstoort;
- de veiligheid van de cliënt bedreigd wordt, al dan niet onder invloed van een ander;
- het gedrag van de cliënt zo hinderlijk is dat het agressie van anderen oproept;
- de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar is.

15

Wat is onvrijwillige zorg?

Verzet van cliënt en/of wettelijk vertegenwoordiger bij;

- het toedienen van vocht, voeding en medicatie, en medische controles/handelingen;
- beperken van de bewegingsvrijheid;
- insluiten;
- toezicht houden op de cliënt;
- onderzoek aan de kleding of het lichaam;

16

Voorbeeld onvrijwillige zorg

- onderzoek van de woon- of verblijfsruimte op middelen die het gedrag beïnvloeden en op gevaarlijke voorwerpen;
- controleren op de aanwezigheid van middelen die het gedrag beïnvloeden;
- beperkingen in de vrijheid om het eigen leven in te richten, waardoor de cliënt iets moet doen of nalaten (inclusief het gebruik van communicatiemiddelen);
- beperkingen in het recht op het ontvangen van bezoek.

- <https://youtu.be/UU5xGVe7ETY>

17

18

Stappenplan

- Zorgvuldig aanpakken van proces
- Cliënt krijgt alleen zorg waar hij/zij mee instemt
- Wordt gezien als bescherming voor mensen die hun wil niet meer kunnen uiten
- Indien cliënt en zorgverlener niet tot overeenstemming komen en ernstig nadeel gevolg is/kan zijn...stappenplan volgen

19

19

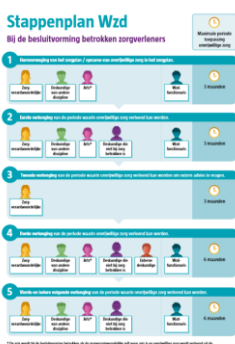
Werkwijze stappenplan

1. Bepaal of de Wet zorg en dwang van toepassing is op de cliënt
2. Constateer en analyseer het ernstig nadeel: MDO 1
3. Aanpassen en uitvoeren van het zorgplan op basis van vrijwillige zorg
4. Probleem niet opgelost?: MDO 2
5. Vaststellen en toepassen en afbouwen van onvrijwillige zorg
6. Afbouwen niet gelukt? Inroepen van extern advies: MDO 3
7. Onvrijwillige zorg langer dan 6 maanden: blijven evalueren en zo nodig bijstellen in zorgplanbespreking tweemaal per jaar.

20

20

21

21

Altijd stappenplan volgen bij

- medicatie die gedrag en/of bewegingsvrijheid beïnvloedt en die **niet** wordt toegediend volgens de geldende professionele richtlijnen;
- maatregelen waardoor de cliënt enige tijd in zijn bewegingsvrijheid wordt beperkt;
- insluiting.

22

22

Voorbeelden onvrijwillige zorg

Een cliënt krijgt (tegen zijn zin in) hulp of begeleiding bij:

- persoonlijke verzorging, omdat hij zichzelf anders ernstig zou verwaarlozen;
- de financiën, omdat hij onverantwoorde uitgaven doet en grote schulden heeft of dreigt te krijgen;
- het huishouden, om te voorkomen dat het huis onleefbaar wordt;
- het reguleren van zijn gedrag, om te voorkomen dat zijn gedrag agressie bij anderen uitlokt.

23

23

Voorbeeld

- Klik op onderstaande link voor de video
- <https://youtu.be/8buEt1HHcWl>

24

24

Cliëntenvertrouwenspersoon WZD

- Biedt onpartijdige ondersteuning aan cliënt en wettelijk vertegenwoordiger
- Komt dus op voor belangen van cliënt
- Is onafhankelijk
- Zorgaanbieder moet vertellen dat gebruik gemaakt kan worden van CVP
- Geeft advies en ondersteuning als cliënt hierom vraagt
- Kan ondersteunen bij indienen van klacht WZD

25

25

- Biedt onpartijdige ondersteuning aan cliënt en wettelijk vertegenwoordiger
- Komt dus op voor belangen van cliënt
- Is onafhankelijk
- Zorgaanbieder moet vertellen dat gebruik gemaakt kan worden van CVP
- Geeft advies en ondersteuning als cliënt hierom vraagt
- Kan ondersteunen bij indienen van klacht WZD

26

26

Speciale klachtenregeling

- Klachten indienen in kader WZD over
- Besluit onvrijwillige zorg op te nemen in het zorgplan
- Onvrijwillige zorg uit te voeren op basis van het zorgplan
- Klachten over beoordeling wilsbekwaamheid van cliënt
- Klachten over de beslissing van een Wzd- arts/ Wzd functionaris

27

27

Ook bij ons?

- Huisregels
- Check huisregels
- Bij geen bezwaar/ geen probleem...
- Bedtijd/ eettijden/ bezoek ontvangen/ thuishkomen

28

28

Verschillende vormen ouderinitiatief

- Zorg via rechtspersoon naar cliënten
- Zorg zorgorganisatie rechtstreeks naar cliënten
- Medewerkers in dienst rechtspersoon ouderinitiatief

29

29

Zorg via rechtspersoon naar cliënten

- Rechtspersoon koopt rechtzorg in bij zorgorganisatie die contract heeft met zorgkantoor zoals Amarant, prisma, Philadelphia, 's HeerenLoo
- De cliënt (budgethouder) heeft een contract met rechtspersoon opgericht door ouders
- Zorgorganisatie die zorg levert is onderaannemer van rechtspersoon opgericht door ouders

30

30

Zorg rechtstreeks naar cliënten

- Er is een samenwerkingsovereenkomst tussen rechtspersoon ouderinitiatief en zorgorganisatie zoals bv. Amarant, Prisma, PGVZ, Philadelphia, die contract heeft met zorgkantoor.
- Er is een rechtstreekse zorgovereenkomst tussen cliënt en zorgorganisatie die zorg uitvoert, zoals Prisma e.d.
- De zorgorganisatie zal Wzd uitvoeren conform handreiking opgesteld door Actiz en VGN.

31

31

Medewerkers in dienst rechtspersoon ouderinitiatief

- Rechtspersoon heeft arbeidscontracten afgesloten met een aantal medewerkers.
- Rechtspersoon ouderinitiatief heeft zorgovereenkomst met alle individuele cliënten.
- Rechtspersoon ouderinitiatief is zorgaanbieder en moet Wzd uitvoeren

32

32

Stappenplan uitvoeren

- Zorgverantwoordelijke (minimaal niveau 3) ook wel persoonlijk begeleider genoemd
- Externe deskundige
- Wzd-functionaris (opvolger BOPZ arts)
- Cliëntenvertrouwenspersoon

33

33

Zorgverantwoordelijke

- de opstelling van een zorgplan waar de cliënt mee instemt;
- de aanpassing van het zorgplan volgens het stappenplan als de opgenomen vrijwillige zorg niet volstaat om ernstig nadeel te voorkomen;
- het geven van toestemming als er een situatie ontstaat waarin onvrijwillige zorg voor de eerste keer wordt toegepast;
- schriftelijk toestemming geven voor onvrijwillige zorg in een onvoorziene situatie;
- nauw overleg voeren met de verschillende deskundigen, waaronder ook de Wzd-arts;
- de afbouw van de onvrijwillige zorg, zo nodig met advies van een externe deskundige.

34

34

Externe deskundige

- Arts Verstandelijk Gehandicapten,
- psychiater,
- orthopedagoog of
- verpleegkundige.

De externe deskundige heeft aantoonbare ervaring met voorkomen en afbouw van onvrijwillige zorg en is niet in dienst van of betrokken bij de zorgorganisatie van de cliënt of betrokken bij diens zorg.

De externe deskundige moet pas worden ingeschakeld als het de zorgaanbieder niet gelukt is om de onvrijwillige zorg binnen de gestelde termijn van 2 x 3 maanden af te bouwen.

35

35

Wzd-functionaris

Ook een orthopedagoog-generalist (gehandicaptenzorg) of een gezondheidszorgpsycholoog (ouderenzorg) kunnen deze functie vervullen.

Taak Wzd-functionaris

- ziet toe op de inzet van de minst ingrijpende vorm van onvrijwillige zorg;
- stimuleert de mogelijk afbouw van onvrijwillige zorg;
- is verantwoordelijk voor de algemene gang van zaken rondom het verlenen van onvrijwillige zorg;
- is onafhankelijk.
- Als de Wzd-functionaris een gedragskundige is, dan moet een niet bij de zorg betrokken arts toestemming geven bij een aantal vormen van onvrijwillige zorg: toediening van vocht, voeding, medicatie, medische controles, medische handelingen of therapeutische maatregelen, beperking van de bewegingsvrijheid of insluiting
- De Wzd-functionaris kan maar hoeft niet in dienst te zijn van de zorgorganisatie.

36

36

Cliëntenvertrouwenspersoon

- Aantoonbare ervaring met specifieke zorgbehoefte cliënten
- Kent rechten van cliënten en vertegenwoordigers
- CVP is onafhankelijk en niet in dienst zorgorganisatie
- CVP komt naar cliënt en ondersteunt bij klachtbehandeling
- CVP is geen klachtenfunctionaris van zorgorganisatie of huidige CVP in betaald door zorgorganisatie

37

Positie wettelijk vertegenwoordiger

- Ter zake **wilsonbekwame** cliënt?
- Vertegenwoordiger treedt op
- Ter zake **wilsbekwame** cliënt?
- Geen ernstig nadeel in ogen zorgverantwoordelijke?
- Er wordt geen onvrijwillige zorg toegepast, ook al zou de (wettelijk) vertegenwoordiger dat wel willen.
- Denk aan bezoek ontvangen bv.

38

Huisregels

- Mogen niet meer regelen dan ordelijk verloop gang van zaken m.b.t. de veiligheid in de locatie
- Wetgeving gaat voor onderlinge afspraken
- Huisdieren
- Samenwonen
- Gebruik internet/ telefoon

39

Toezicht en handhaving

- IGJ (Inspectie) ziet toe op handhaving Wzd
- 2020 is overgangsjaar
- 2020 krijgen organisaties de ruimte om zich in te richten
- Ondersteuningsplannen aan passen
- Functionarissen aanstellen
- CVP introduceren
- Beleidsplan opstellen hoe Wzd in organisatie wordt geïmplementeerd.

40

Wat staat ons te doen?

- Iedereen informeren; professionals, ouders/cliënten
- Navragen wat zorgaanbieder gedaan heeft/ doet
- Wie is zorgverantwoordelijke?
- Is zorgverantwoordelijke op de hoogte taak; bijeen roepen Multidisciplinair team?
- Wie is Wzd functionaris?
- Welke externe deskundige kan ingeschakeld worden?
- Wie is vertegenwoordiger van cliënt?
- Registratie locatie is **niet** nodig

41

Wat nog meer

- Zijn cliënten/ ouders en professionals op de hoogte van CVP? Waar is hij/zij te bereiken?
- Is systeem registratie onvrijwillige zorg bekend?
- Eens per half jaar rapporteren aan IGJ
- Op de hoogte blijven ontwikkelingen

42

Nog niet alles is bekend

- Aantal zaken moet nog verder worden uitgewerkt door VWS
- Bekostiging externe deskundigen e.d. in ouderinitiatieven en thuis (ambulante zorg)
- Wat kan en mag wel/niet betaald worden met PGB?
- Vragen liggen bij Vws; geen duidelijkheid op dit moment

43

Meer informatie?

- Brochure voor zorgprofessionals
- Brochure Wzd
- www.dwanginezorg.nl
- Bijeenkomsten voor cliëntenraden en cliënten

44

Vanuit perspectief zorgaanbieder

IN 2020 BEGINT HET PAS...
WET ZORG EN DWANG

- <https://www.youtube.com/watch?v=BzWDY-AuUjI>

45

Vragen....?

Naar-Keuze

Tel.: 0481 374589

wooninitiatieven@naar-keuze.nl

46